

1.03.2024

Første skridt i EU's AI-politik var svært – nu kommer en ny og vanskeligere fase

Efter AI-forordningens svære fødsel vil EU's opmærksomhed nu dreje sig mod at styrke innovation og konkurrence på det europæiske marked for AI – den kamp vil blive endnu hårdere at vinde.

Skrevet af

Rasmus Egmont Foss

📞 +4561106288

✉️ rasmus@thinkeuropa.dk

Kontakt

Rasmus Egmont Foss

📞 +4561106288

✉️ rasmus@thinkeuropa.dk

Efter 37 timers maratonforhandlinger kunne Thierry Breton, EU's franske kommissær for det indre marked, ånde lettet op og juble over en stor sejr den 8. december: EU's medlemslande og parlamentarikere var langt om længe blevet enige om den europæiske AI Act, verdens første omfattende regulering af kunstig intelligens, der vil forbyde de farligste former for teknologien og stille nye krav til AI med særlige risici, heriblandt de såkaldte sprogmodeller kendt fra Chat GPT.

Men tre dage senere talte Frankrigs præsident Macron foran et publikum i Toulouse, hvor han punkterede Bretons triumf: "Vi kan vælge at regulere hurtigere og kraftigere end vores konkurrenter, men vi kommer til at regulere ting, vi ikke længere producerer eller opfinder. Det er aldrig en god idé," sagde han om aftalen.

Med ét var dens fremtid uvis. Både Tyskland og Italien støttede et eftersyn af loven.

To måneder og mange forhandlinger senere har de skrinlagt truslerne og stemt et kompromis igennem 2. februar. Men optrinet understreger, at EU's AI-politik allerede er trådt ind i en ny og langt sværere fase.

De tre landes oprør viser, hvor pilen peger hen: Mod at skabe bedre vilkår for europæiske udviklere af AI. Ganske vist er klar lovgivning og harmonisering af europæiske regler en forudsætning for at nå det mål. Men man kan ikke regulere sig til tops, som Carl Bildt, tidligere svensk statsminister, for nyligt bemærkede om sagen.

Under stærkt pres fra de tre magtfulde EU-lande vil Kommissionen i kommende måneder kæmpe for at styrke europæisk AI-innovation, dels ved at sikre fair konkurrence på det indre marked og dels med en ny industripolitik for AI.

Kræver konkurrence

EU's AI Act træder først helt i kraft om to år. Men teknologiens hastige fremskridt udløser spørgsmålet, om lovgivningen overhovedet kan følge med. Derfor er politikerne nu ved at undersøge, hvordan de kan få greb om den gryende industri gennem eksisterende regulering, og her er EU's konkurrencelovgivning et yndet værktøj.

Med Margrethe Vestager i spidsen har EU gennem mange år beskyldt amerikanske tech-giganter for at skævvride konkurrencen på det digitale marked. Idéen om at anlægge sager har dog været plaget af tre problemer.

Det kan tage alt for lang tid at føre sagerne i mål – i et enkelt tilfælde op mod 11 år fra anklagen faldt, til appellerne var hørt. Når firmaerne så idømmes bøder, kan de ofte betale dem uden kvaler. Og sagerne kommer først på bagkant, når skaden er sket.

Derfor skabte EU i 2022 et nyt redskab i form af Digital Markets Act (DMA), som er designet til at foregribe digitale monopoler ved at forbyde en række konkurrenceforvridende handlinger, før de sker. For eksempel må platformsvirksomheder ikke favorisere egne produkter over konkurrenters. Som konsekvens af loven har Apple allerede annonceret, at iPhone-brugere fremover vil kunne downloade apps uden om App Store.

AI truer nu med at forstærke markedsconcentrationen, fordi det er en gevaldig fordel at være stor for at udvikle den mest avancerede AI. Særligt kræver det tung computerkraft og store mængder data.

Da etablerede spillere som Microsoft, Amazon og Google har størst kapacitet inden for cloud computing, er frygten i EU, at de vil udøve stor magt over fremtidens AI-løsninger, være i stand til at koble deres egne tjenester sammen og dermed kue europæisk innovation.

Med AI's eksplosive udvikling kan den traditionelle konkurrencelovgivning dårligt følge med. Og der er i sig selv en risiko for, at det kan skævvride konkurrencen, hvis myndighederne intervenserer for tidligt.

Samtidig stiller AI dem over for nye udfordringer: Frem for at opkøbe AI-startups har tech-giganter indgået utraditionelle partnerskaber med dem for at få del i teknologien. 9. januar annoncerede Kommissionen, at de gransker Microsofts investeringer på 13 mia. dollar i Open AI, firmaet bag Chat GPT, som et potentielt brud på konkurrencelovgivning. Microsoft ejer ikke aktiemajoriteten i Open AI, men har ret til en andel af fremtidig indtjening og kan få forrang over konkurrenter.

Europæiske politikere ser derfor nu mod DMA'en som et redskab til at undgå det – men det er uklart, om det er muligt.

Det kræver bl.a., at DMA'en dækker cloud computing som en af de platforme, loven gælder. Men da Kommissionen i september udpegede de selskaber og sektorer, der er underlagt DMA'en som "gatekeepers" af det digitale marked, stod cloud computing ikke på listen. Den opfyldte ikke lovens kvantitative kriterier.

Ifølge netmediet Euractiv presser Tyskland og Frankrig nu på i Kommissionen for at gense muligheden for at udnævne cloud som en kerneplatform under DMA'en. Men det kan blive en lang og vanskelig kamp, der meget vel udløser protester og appelsager fra platformene.

Selve de såkaldte foundation models, der f.eks. står bag sprogmodeller i Chat GPT og Gemini, er slet ikke nævnt i DMA's lovtekst. Det understreger, hvor hurtigt den teknologiske udvikling går.

EU's første AI-industripolitik

Macrons angreb på AI Act satte for alvor blus på debatten: Er EU i færd med at regulere sin egen AI-industri ihjel, før den knap er kommet i gang?

Som kommissær for konkurrence og EU's digitale strategi tog Margrethe Vestager hurtigt til genmæle mod Macrons kontrast mellem regulering og innovation. Men ved samme lejligheden anerkendte hun i Financial Times, at "regulering er ikke det eneste svar".

Sammen med Breton præsenterede hun derfor 24. januar EU's første industripolitik for AI – og det er efter alt at dømme blot det første af flere udspil.

Formålet med den nye "strategiske investeringsramme for pålidelig AI" er at skabe et "innovativt europæisk AI-økosystem." Det skal især vokse frem i såkaldte AI-fabrikker, hvor startups får adgang til europæiske supercomputere. EU har ikke cloud computing kapacitet som amerikanerne, men huser derimod nogle af verdens bedste supercomputere, som kan give den nødvendige computerkraft.

Kommissionen afsætter også 100 mio. euro til at mobilisere private investeringer i AI og 500 mio. til at støtte generativ AI. Men midlerne er beskedne, og det er som oftest EU's ømme punkt.

Problemet er især udtalt for private investeringer. Selvom EU genererer lige så mange tech startups som USA, poster amerikanerne investeringsfonde langt flere penge i AI, når de skal skalere til at blive store virksomheder. I 2023 stod USA for 90 pct. af verdens venture capital investeringer i AI.

For at vende udviklingen præsenterede EU sidste år step-pakken, designet til at fremme investeringer i "kritisk teknologi." Men i den endelige aftale af 7. februar

havde medlemslandene barberet en oprindelig merbevilling til EU på 10 mia. euro ned til blot 1,5 mia. euro, forbeholdt forsvarsindustrien. På EU's store prioriteringsvægt vejer hensynet til forsvar og grøn teknologi for tiden tungere end det digitale.

At fremkalde flere private investeringer bliver et afgørende fokus for EU efter valget til juni. Det skal bl.a. ske gennem et tættere integreret kapitalmarked i EU og de offentlige investeringsbanker. Trods hård konkurrence med andre prioriteter vil AI spille en vigtig rolle, da Kommissionen har udpeget det til en af de ti teknologier, der betyder mest for EU's økonomiske sikkerhed.

└ Loven vil stå sin test

EU vil også møde en mere lavpraktisk udfordring fra AI i 2024, når alle lande skal stemme til Europa-Parlamentsvalget i juni.

Politikere råber i disse uger vagt i gevær om risikoen for, at AI-generet desinformation kan forstyrre valget, der ifølge MEP'er Christel Schaldemose (S) bliver "den første syretest" for EU's digitale lovgivning.

Kommissionen er derfor ved at forberede retningslinjer for valget til de store platforme, og flere af dem har allerede annonceret, at de vil sætte mærkater på AI-genereret materiale.

Men valget vil i høj grad udstille, hvor EU's digitale regulering og håndhævelsen af den knager – og hvor AI stiller helt nye dilemmaer for det politiske system.